

Forgatókönyv iskolai ünnepséghez

A figyelem felhívásán túl azzal a szándékkal adom most közre verses és dokumentumértékű összeállításumat, hogy minél több iskola kapcsolódjék be a március 15. mellett az aradi tizenhárom méltó megünneplésébe is.

AZ ARADI TIZENHÁROM

1. Petőfi Sándor: Európa csendes, újra csendes... (részlet)

Európa csendes, újra csendes,
Elzúgtak forradalmi...
Szégyen reá! lecsendesült és
Szabadságát nem vívta ki.

Magára hagyták, egy magára
a gyáva népek a magyart;
Lánc csörg minden kezén, csupán a
Magyar kezében cseng a kard...

.....
Tekints reánk, tekints, szabadság,
Ismerd meg mostan népedet:
Midőn más könnyet sem mer adni,
Mi vérrel áldozunk neked.

2. Haynau:

„Véget ért a magyarországi és erdélyi hadjárat és meghódolás, és megvan a kellemes érzésem hogy egyes-egyedül az én személyemnek köszönhető az ellenség megsemmisítése...

Paszkevicz amnesztiát követelt mindnyájuknak, kereken megtagadtam, csak a legénységnek adtam meg, őrmestertől lefelé... a vezéreket felkötöttem... az osztrák tiszteket agyonlötvetem... Egy évszázadig nem lesz több forradalom Magyarországon, mert gyökerestül irtom ki a gazi... Utasításaim nincsenek, de teljhatalmam van, korlátlanul rendelkezhetem a király nevében.”

3. Népdal:

Poco rubato Galgahévíz, Pest m.

A csatában selyemzástók lo-bognak, Kőnülötte magyar fiúk
zo - kog - nak. Ne sír - je - tok, hű, sze - re - tő ma - gya - rok,
i - gaz vér - rel vált - sa - tok a Ha - zá - toki

2. Bajtársaim mind elhulltak a csatán,
Csak egyedül maradtam én ily árván
Mínta sírt volna az isten maga is,
Hogy maradna a földön egy magyar is.
3. Szomorúság esett huszár szívére,
Mikor kiment Magyarország szélére.
Lova lába térdig vérbe taposott,
Magyar haza mégis árván maradt.

4. Damjanich János imája október 5-ről 6-ra virradóra:

„Oltalmazd meg, Mindenható az én különben is szerencsétlen hazámat a további veszedelemtől!... Áldd meg Aradot! Áldd meg szegény, szerencsétlenségbe süllyedt Magyarországot!”

5. Lázár Vilmos levele feleségének:

„Adj gyermekeink mindegyikének, ha kilép a világra, egy emléket tőlem – élő jeléül annak, hogy az, aki becsületesen és tisztán élte életét – nyugodtan bír meghalni, ha ártatlanul is, mint én.”

6. Leiningen-Westerburg Károly levele feleségének:

„A gyerekek... a te szavaidból fogják megismerni apjukat, és ki mondhatná meg nekik, jobban, mint te, hogy apjuk, bár az emberi törvények elítélték, szívében becsületes embert volt, aki meggyőződéséért halt meg.”

Allegro moderato. Debrecen. Hajdú m. E. S.

Jaj, de szé-pen sü-t az ó-szi nap-su-gá-ra,
Az a-ra-dí vár-töm-lóc-nek ab-la-ká-ra.
Sín-ja azt a tí-zen-há-rom ma-gyar vi-téz,
Ki a töm-lóc fe-ne-kén a ba-lál-ra lé-z.

Elítélték sorban mind a tizenháromat,
Szóttek-fontak a nyakukba ezer vádat.
Elnevezték felségsértő pártütőknek,
Mert a magyar szabadságért harcra kéittek.

Uramfia! az ítélet akasztófa...
Mintha gyáva útonálló lettek volna,
Mintha méltók sem volnának egy lövésre,
Katonákhoz, férfiakhoz illő végre...

Nyílik már a börtönajtó vas závárra:
— Gyertek, gyertek, hős magyarok a halálba!
Búcsúzzatok el egymástól mindörökre,
Úgy menjete, induljatok szebb életre.

Ki is jöttek vérző szívvel, haloványan,
Elbúcsúztak egy pár szóval, katonásan:
— Gyerünk, bajtárs az Istenhez, fel az égbe,
Hadd fordítsa szemeit a magyar népre.

Hej, de boldog, kit először nevezének,
Ki a halált legelőször ölelé meg.
Hej, de akit legvégsőnek hagytak hátra,
Hogy bajtársi szenvedését végig lássa.

Damjanichot hagyták végső utolsónak
Hadd érezze súlyát-terhét a bosszúnak,
Rémítően haragszik rá minden német,
Számталanszor végigverte ökelméket.

Ott ál köztük mankójára támaszkodva,
Mint egy dűlőfélben lévő templom tornya,
Mint oroszlán, vasak közé vagyon zárva,
Ingerkedő, buta népség játékára.

Bajtársai mind ott függenek már előtte,
Ő is megyen mankójával már előre.
És megáll az akasztófa közelében,
Megöleli, megcsókolja keservében.

— Isten veled, szabadságunk szégyenfája,
Rajtad halok meg hazámért, nem hiába!
Sűrög-forog már a hóhér a kötéllel,
Leszámolni egy magyar hős életével.

8. *Ady Endre OKTÓBER 6*

Őszi napnak mosolygása,
Őszi rózsá hervadása,
Őszi szélnek bús keserve
Egy-egy könny a szentelt helyre,
Hol megváltott - hősi áron -
Becsületet, dicsőséget
Az aradi tizenhárom.

Az aradi Golgotára
Ráragyog a nap sugára,
Oda hull az őszi rózsá,
Hulló levél búcsú-csókjá;
Bánat sír a száraz ágon,
Ott alussza csendes álmát
Az aradi tizenhárom.

Őszi napnak csendes fénye,
Tűz reá a fényes égre,
Bus szívünknek enyhe fényed
Adjon nyugvást, békességet;
Sugáridon szellem járjon
S keressen fel küzdelminkben
Az aradi tizenhárom

9. *Juhász Gyula: VÉRTANÚINK - 1918. október 6.- (részlet)*

A föld alól, a magyar föld alól,
A vértanúk szent lelke földalól:

E nagy napon, hogy emlék s béke leng,
A bús bitókra hittel nézzetek!

Hittel, reménnyel, mert most kél a nap,
Minden napoknál szebb és szabadabb!

A nap, melyért mi vérben esve el,
Nyugodtan haltunk ama reggelen.

Szemünk nem látta, lelkünk látta csak,
Hisz onnan jönnek mind e sugarak;

Hisz onnan árad, új világ felett,
Szentháromságunk, mely jövőt teremt:

Szabadság minden népnek, aki él,
S halni tudott egy megváltó hitért,

10. Narrátor:

Szabadságharcunk letűnt napvilága,
Nem pazaroltad sugárad hiába,
Fényeddel fényt hint késő századokra:

gr. Batthyány Lajos, Aulich Lajos, Damjanich János, Dessewffy Arisztid, Kiss Ernő, Knézič Károly, Láhner György, Lázár Vilmos, gr. Leinigen-Westerburg Károly, Nagysándor József, Poeltenberg Ernő Shwédel József, Török Ignác, gr. Vécsey Károly alakja.

Az önkényuralom hatalomra jutása után százak és ezrek kerültek vérpadra, jutottak várbörtönbe, tízezrek sáncmunkára. Az utókor nem tud mindenkinek név szerint emléket állítani, de 1849. október 6. nemcsak Batthyány és az aradi 13, hanem a névtelen hősök hazaszeretétét, helytállását is példázza számunkra.

FORRÁSMUNKÁK

1. Az aradi vértanúk I-II. (Összegejtötte, a szöveget gondozta, a bevezető tanulmányt és a jegyzeteket írta: Katona Tamás), Szépirodalmi Könyvkiadó, 1979.
2. Haj, ne hátra, haj előre, 1848 emlékezete (Válogatta: Utassy József), Móra Könyvkiadó, 1978.

